

Paikallisten järjestelyerien käyttö vuonna 2005

Kunnallinen työmarkkinalaitos

Anne Hotti
22.5.2006

Paikallisten järjestelyerien käyttö vuonna 2005

Yleistä:

Kunnallinen työmarkkinalaitos teki kuntiin ja kuntayhtymiin vuoden 2005 paikallisten järjestelyerien käyttöä ja kohdentumista koskevan tiedustelun. Lähetekirje ja tiedustelulomake ovat liitteessä 1. Kunnallisessa työmarkkinalaitoksessa on tehty vastaavanlainen selvitys myös vuosien 1998, 2000, 2002, 2003 sekä 2004 paikallisista järjestelyeristä.

Kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa (KVTES), kunnallisessa teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksessa (TS), sekä kunnallisessa tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksessa (TTES) oli käytettävissä 1.9.2005 lukien kunnallisen palkkausjärjestelmän kehittämistoimenpideohjelman mukainen paikallinen järjestelyerä. Paikallisen järjestelyerän suuruus oli 0,8 % kunkin sopimusalan palkkasummasta.

Kunnallisessa lääkärin virkaehtosopimuksessa (LS) oli myös käytettävissä paikallinen järjestelyerä 1.9.2005. Järjestelyerän suuruus oli terveyskeskuksissa 2,76 % ja sairaaloissa 0,6 %. Muut lääkärin 1.9.2005 voimaan tulevista korotuksista oli jätetty sopimuksen kehittämistyöryhmän käyttöön. Koska työryhmä ei kuitenkaan saavuttanut yksimielisyyttä sopimusmuutoksista, siirtyivät työryhmälle tarkoitetut erät paikallisiksi järjestelyeriksi siten, että terveyskeskuksissa lopullinen erän suuruus 1.9.2005 oli 3,16 % ja sairaaloissa 2,9 %. Tieto tästä muutoksesta tuli niin myöhään kuntiin ja kuntayhtymiin, että tiedot paikallisten järjestelyerien käytöstä eivät olleet käytettävissä tätä raporttia kirjoitettaessa.

I KVTES:n paikallinen järjestelyerä 1.9.2005

KVTES:n piiriin kuului lokakuussa 2004 yhteensä 294 000 henkilöä. Tässä luvussa eivät ole mukana 12 400 omassa kodissaan työskentelevää perhepäivähoitajaa, jotka eivät kuuluneet tämän paikallisen järjestelyerän piiriin. Tiedusteluun vastasi KVTES:n osalta 462 kuntaa ja kuntayhtymää. Vastausprosentiksi tuli 74 ja se kattaa 84 % koko KVTES-henkilöstöstä.

1. Korotusten suuruus

Kunnallisen palkkausjärjestelmän kehittämistoimenpideohjelman mukainen paikallinen järjestelyerä 1.9.2005 lukien oli 0,8 % KVTES-palkkasummasta. Suurin osa kunnista ja kuntayhtymistä eli 78 % jakoi erän sopimuksessa mainitun suuruisena.

22 % kuntayksiköistä käytti järjestelyerään 0,8 % suuremman osuuden palkkasummasta. Keskimäärin näiden enemmän jakaneiden järjestelyerä oli 1,2 % ja henkilöstömäärän mukaan painotettuna 1,1 % palkkasummasta. Enemmän jakaneista 62 % käytti järjestelyerään palkkasummastaan korkeintaan yhden prosentin ja 38 % käytti yli prosentin. Keskimäärin 1.9.2005 paikallisen järjestelyerän kustannusvaikutukseksi tuli 0,86 % KVTES:n palkkasummasta. Kunnissa ja kuntayhtymissä maksettiin siten työnantajan päätöksellä keskimäärin 0,06 %-yksikköä ylimääräistä 1.9.2005.

2. Korotusten kohdentamien

KVTES:n järjestelyerästä tuli käyttää paikallisten palkkausepäkohtien korjaamiseen ja henkilökohtaisten lisien maksamiseen. Järjestelyerää kohdennettaessa oli otettava huomioon, että harkinnanvaraisiin henkilökohtaisiin lisiin tuli olla käytettynä 1.9.2005 vähintään 0,6 % KVTES:n piiriin kuuluvan henkilöstön tehtäväkohtaisten palkkojen yhteismäärästä.

Selvityksen mukaan järjestelyerästä käytettiin 44,7 % henkilökohtaisiin harkinnanvaraisiin lisiin. Järjestelyerän kokonaiskustannuksesta 0,86 % laskettuna henkilökohtaisiin lisiin käytettiin siten 0,38 %-yksikköä KVTES-palkkasummasta. Kohdennetusti peruspalkan/vastaavien kuukausipalkkojen korotuksiin käytettiin 53,9 % sekä kaikille yleiskorotusluonteisesti 0,7 % järjestelyerästä. Muilla tavoin kuten esim. sekä peruspalkkojen korottamiseen kohdennetusti että yleiskorotusluonteisesti käytettiin loput 0,6 % erästä.

Paikallisen järjestelyerän kohdentuminen selvitettiin eriteltynä KVTES:n palkkahinnoitteluliitteiden mukaisissa henkilöryhmissä. Suurimman osuuden eli 37 % (saajia 38 % henkilöstöstä) järjestelyeräkakusta lohkaisi terveydenhuollon hoitohenkilöstö (liite 3) ja seuraavaksi suurimman osuuden eli 16 % (saajia 17 % henkilöstöstä) sai sosiaalihuollon henkilöstö (liite 4). Kunnan johtoon ja sisäisen palvelutoiminnan henkilöstöön (liite 1) kohdennettiin 15 % (saajia 13 % henkilöstöstä) järjestelyerästä ja päivähoiton henkilöstöön (liite 5) 13 % (saajia 13 %) järjestelyerästä.

Tiedustelun mukaan järjestelyvaroja sai 38 % KVTES:n piiriin kuuluvista.

3. Päätöksen tekeminen

Paikallisen sopimisen toimivuutta ja mielekkyyttä kuvaa hyvin se, että valtaosassa kunnista tai kuntayhtymästä (94 %) päätökset KVTES:n järjestelyerien käyttämisestä perustuivat työnantajan ja palkansaajajärjestöjen yhteisymmärrykseen ja vain harvoissa kunnissa ja kuntayhtymissä (6 %) päätös järjestelyerien käyttämisestä syntyi työnantajan yksipuolisella päätöksellä.

Monissa kunnissa ja kuntayhtymissä neuvottelut venyivät vuoden 2006 puolelle ja viimeiset vastaukset tiedusteluun saatiin vasta helmikuussa 2005.

4. Henkilökohtainen lisä

Tiedustelun mukaan henkilökohtaisen lisän osuus ennen järjestelyerän jakamista 31.8.2005 oli 0,43 % KVTES:n tehtäväkohtaisten palkkojen yhteismäärästä. Kun vastaava osuus lasketaan kokonaisansioiden palkkasummasta, saadaan henkilökohtaisten lisien osuudeksi 0,36 % KVTES:n palkkasummasta. Kun tähän lisätään 1.9.2005 henkilökohtaisiin lisiin käytetty järjestelyerä 0,38 %, voidaan arvioida, että henkilökohtaisten lisien osuus 1.9.2005 oli 0,74 % KVTES:n palkkasummasta.

II Teknisten paikallinen järjestelyerä 1.9.2005

Teknisten sopimukseen kuului lokakuussa 2004 yhteensä 25 000 henkilöä. Tiedusteluun vastasi TS:n osalta 430 kuntaa ja kuntayhtymää ja se kattaa 85 % koko teknisten henkilöstöstä.

1. Järjestelyerän suuruus

Teknisten sopimuksessa oli käytettävissä 1.9.2005 lukien yhteensä 0,8 %:n suuruisen kunnallisen palkkausjärjestelmän kehittämistoimenpideohjelman mukainen paikallinen järjestelyerä.

Kuten KVTES:ssa tiedustelun mukaan myös teknisten sopimuksessa suurin osa eli 83 % kunnista ja kuntayhtymistä jakoi 1.9.2005 järjestelyerän sopimuksessa mainitun suuruisena.

Kunnista ja kuntayhtymistä 17 % käytti järjestelyerään 0,8 % suuremman osuuden palkkasummastaan. Enemmän käytävissä kuntayksiköissä erä oli keskimäärin 1,3 %. Enemmän jakaneista puolet käytti erään palkkasummastaan korkeintaan yhden prosentin ja puolet käytti yli prosentin. Keskimäärin paikallisen järjestelyerän kustannusvaikutukseksi tuli 0,89 % teknisten palkkasummasta.

2. Korotusten kohdentamien

Järjestelyerästä tuli käyttää tehtäväkohtaisissa palkoissa olevien paikallisten epäkohtien korjaamiseen ja henkilökohtaisen palkan maksamiseen.

Selvityksen mukaan järjestelyerästä käytettiin 39,9 % henkilökohtaisen palkan maksamiseen. Järjestelyerän kokonaiskustannuksesta 0,89 % laskettuna henkilökohtaisen palkan maksamiseen käytettiin siten 0,36 %-yksikköä TS-palkkasummasta. Kohdennetusti tehtäväkohtaisen palkkojen korotuksiin käytettiin 51,8 % erästä. Kaikille yleiskorotusluonteisesti käytettiin 3,3 % ja muulla tavoin kuten esimerkiksi edellisten yhdistelmänä 5 % erästä.

Teknisten 1.9.2004 järjestelyerästä 41,2 % kohdennettiin palkkaryhmään I, 44,3 % palkkaryhmään II ja 14,5 % palkkaryhmään III.

Järjestelyerää saavista 49,5 % oli palkkaryhmässä I, 36,1 % palkkaryhmässä II ja 14,3 % palkkaryhmässä III. Järjestelyvaroja sai 46 % teknisten sopimukseen kuuluvista.

3. Päätöksen tekeminen

Myös teknisten sopimuksen osalta valtaosassa (93 %) kunnista tai kuntayhtymästä päätökset järjestelyerien käyttämisestä perustuivat työnantajan ja palkansaaja-järjestöjen yhteisymmärrykseen ja vain harvoin (7%) päätös erän käyttämisestä syntyi työnantajan yksipuolisella päätöksellä.

4. Henkilökohtainen palkka

Tiedustelun mukaan henkilökohtaisen palkan osuus ennen järjestelyerän jakamista 31.8.2005 oli 5,13 % TS:n tehtäväkohtaisten palkkojen yhteismäärästä. Kun vastaava osuus lasketaan kokonaisansioiden palkkasummasta, saadaan henkilökohtaisten palkkojen osuudeksi 4 % TS:n palkkasummasta. Kun tähän lisätään 1.9.2005 henkilökohtaisiin palkkoihin käytetty järjestelyerä 0,36 %, voidaan arvioida, että henkilökohtaisten palkkojen osuus 1.9.2005 oli 4,36 % TS:n palkkasummasta.

III Tuntipalkkaisten järjestelyerä 1.9.2005

Lokakuussa 2004 tuntipalkkaisten työehtosopimukseen kuului 17 000 työntekijää. Tiedusteluun vastasi TTES:n osalta 231 kuntaa ja kuntayhtymää ja se kattaa 75 % kaikista tuntipalkkaisista työntekijöistä.

1. Voimaantulo

Kunnallisessa tuntipalkkaisten henkilöstön työehtosopimuksessa (TTES) oli käytettävissä 1.9.2005 lukien 0,8 %:n suuruisen kunnallisen palkkausjärjestelmän kehittämistoimenpideohjelman mukainen paikallinen järjestelyerä.

2. Korotusten suuruus

TTES:ssa valtaosa kunnista ja kuntayhtymistä jakoi 1.9.2005 järjestelyerän sopimuksessa mainitun suuruisena. Enemmän käyttäneitä kuntayksiköitä oli 18. Keskimäärin 1.9.2005 paikallisen järjestelyerän kustannusvaikutukseksi tuli 0,82 % tuntipalkkaisten palkkasummasta. Kunnissa ja kuntayhtymissä maksettiin siten työnantajan päätöksellä ylimääräistä keskimäärin 1.9.2005 0,02 %-yksikköä.

3. Korotusten kohdentamien

Paikallinen järjestelyerä tuli käyttää perustuntipalkkoissa olevien epäkohtien korjaamiseen ja suorituspalkkahinnoittelujen korottamiseen.

Järjestelyerästä kohdennettiin 68,6 % perustuntipalkkojen tarkistamiseen aikapalkkauksessa. Henkilökohtaiseen lisäksi aikapalkkauksessa käytettiin 22,4 % järjestelyerästä ja muulla tavalla aikapalkkauksessa käytettiin 0,1 % erästä. Suorituseli urakkapalkkaukseen käytettiin 8,9 % erästä.

Yli puolet (56,8 %) järjestelyerästä kohdennettiin palkkaryhmään I B. Seuraavaksi eniten saivat palkkaryhmissä I C (18,2 %) ja I A (12,7 %) työskentelevät tuntipalkkaiset työntekijät.

4. Päätöksen tekeminen

Myös valtaosa eli 92 % tuntipalkkaisten järjestelyeräatkaisusta perustuivat työnantajan ja palkansaajajärjestöjen yhteisymmärrykseen. Vain harvoin (8 %) päätös järjestelyvaraerän käyttämisestä syntyi työnantajan yksipuolisella päätöksellä.